

Ympäristökoulu Polku

0400 348 100

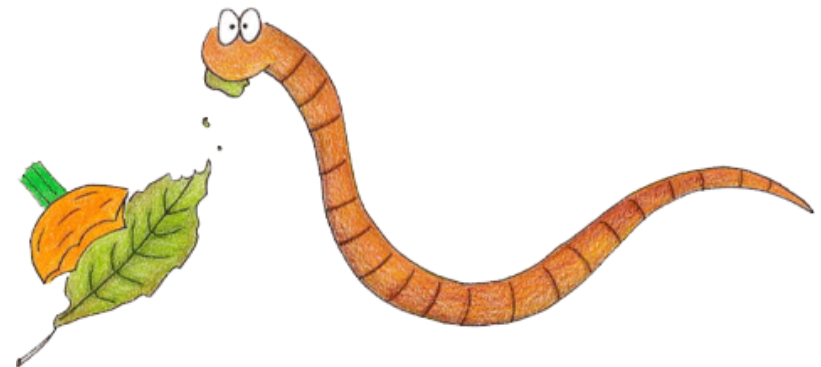
koulutus@polkuedu.fi

polkuedu.fi

Kasvun piha -sivusto

Tarinoita, leikkejä ja paljon muuta!

polkuedu.fi/kasvun-piha

Näin hoidat matokompostia

Komposti sisällä asunnossa – mitä ihmettä?

Kyseessä ei ole tavallinen lämpökompostori, vaan matokompostori. Matokompostori sopii sisätiloihin, komeroon, keittiöön tai vaikkapa kylpyhuoneeseen. Se ei haise tai kerää kärpäsiä, kun sitä hoitaa oikein.

Matokompostointi vaatii jonkin verran vaivannäköä. Madot tarvitsevat sopivat olosuhteet, jotta kompostori voi toimia kunnolla. Sen pitää myös olla riittävän iso, jotta jätteet maatuivat haitatta. Parhaiten matokompostori soveltuu käytettäväksi ympäristökasvatuksessa mm. kouluissa ja päiväkodeissa. Sen avulla on mukava seurata orgaanisen aineen kiertokulkua käytännössä.

Miten biojäte hajoaa matokompostorissa?

Matokompostorin tärkein hajottaja eli on tunkioliero. Hajotustyön ensimmäinen vaihe tapahtuu niiden ruuansulatuksessa. Kompostissa elävät muut pieneliöt viimeistelevät työn, ja lopputuloksena on muruinen, musta lannoite.

Mikä on tunkioliero?

Tunkioliero (tieteellisesti nimeltään *Eisenia fetida*) muistuttaa kaikille tuttua kastematoa, mutta on pienempi (5-8 cm), ohuempi ja väriltään tummemman punainen. Tunkioliero eroaa kastelieroista myös siinä, että se viihtyy kosteissa ja lämpimissä paikoissa. Kastemato ei viihdy yli 15 asteen lämpötilassa, niitä ei siis pidä poimia matokompostiin ulkoa.

Kompostimatojakin voi löytää pihalta - erilaisista komposteista. Niitä voi löytää kompostin viileistä reunaosista, mutta ole tarkkana, ettei sekoita sitä tavalliseen kastematoon.

Kompostilieroja voi myös olla myynnissä verkkokaupoissa tai niitä voi löytää muilta harrastajilta, vaikka sosiaalisen median kautta.

Miten hoidan matokompostiani?

Tärkeintä lierojen hoidossa on pitää olosuhteet niille sopivina. Kompostin on oltava riittävän kostea, ja ruokaa on tarjottava kohtuullisesti. Mitä vähemmän lieroja häiritään, sitä paremmin ne voivat.

Matokompostin sijoittaminen

Kompostilierot viihtyvät huoneenlämmössä. Parhaiten ne toimivat 20-25 °C lämpötilassa. Alle 5 ja yli 30 °C lämpötilassa ne kuolevat.

Matolaatikko voi olla keittiössä, vaatehuoneessa tai vaikkapa kylpyhuoneessa. Sen voi panna pöydän tai sohvan alle. Koska lierot kaihtavat valoa, saa niiden koti mielihyvin olla pimeässäkin paikassa, vaikka kaapissa, kunhan hoitaminen ei unohtu.

Matokompostorin perustaminen

Lierojen elinpaikaksi sopii esimerkiksi muovinen säilytyslaatikko. Matokompostoriin luodaan ensin lieroille otollinen kasvualusta.

Pohjalle pannaan noin kymmenen sentin paksuinen kerros kostutettua seosainetta: silputtuja munakkenoja tai olkia, oksahaketta, turvetta tai hieman maatuneita puiden lehtiä. Voit myös sekoittaa joukkoon hiukan hiekkaa tai savea, sillä ne edistävät lierojen ruuansulatusta. Samaa seosainetta käytetään jätteiden peittämiseen.

Kasvualusta on sopivan kostea, jos siitä tihkuu muutama pisara vettä, kun puristat sitä nyrkissäsi. Laita madot uuteen kotiin eväillä varustettuna. Jos lieroja on aluksi vähän, anna niille vain hieman ruokaa kerrallaan, esimerkiksi yhden banaaninkuoret ja ruokalusikallinen (suolatonta) puuroa.

Laatikko kannattaa peittää paperilla, kartongilla, vanerilla tai muovilla. "Katto" estää kosteuden haihtumista. Varmista kuitenkin lierojesi hapensaanti rei'ittämällä katto tai jättämällä reunoille avointa tilaa. Lierot eivät koskaan karkaa kompostista kuivaan huoneilmaan vapaaehtoisesti.

Matojen hoitaminen

Madoille kelpaa lähes kaikki eloperäinen kasvijäte: hedelmien ja vihannesten kuoret, ruuantähteet ja mätät talouspaperit.

Matokompostiin kannattaa laittaa vain kasviperäistä biojätettä, jossa ei ole liikaa suolaa. Liha tai kala houkuttelevat helposti paikalle kärpäsiä. Kahvinporot ovat happamia,

joten välttää niiden syöttämistä madoille. Jätteet kannattaa pilkkoa, jotta ne hajoavat nopeammin. Madot kykenevät syömään vain pehmeää ruokaa. Tämän vuoksi esimerkiksi keitetyt perunankuoret häviävät laatikosta nopeammin kuin raa'at, jotka lierot jättävät ensin pehmenemään.

Peitä jätteet seosaineella, eli esim. revityillä munakennon tai talouspaperin palasilla ja kostuta. Matoja ei tarvitse ruokkia joka päivä, vain noin viikon välein. Älä anna liikaa jätettä kerralla, muuten se voi alkaa mädäntyä ja haista.

Lierot syövät suunnilleen oman painonsa verran päivässä ja lisääntyvät nopeasti. Suotuisissa oloissa niiden määrä voi kaksinkertaistua parissa kuukaudessa. Mitä enemmän kompostorissasi on matoja, sitä enemmän ne tarvitsevat ruokaa.

Madot hengittävät ihonsa kautta, joten mullan tulee olla kostea. Vain kostea iho mahdollistaa hapensaannin ihon läpi. Kompostoria voi sumutella tarpeen mukaan ja varsinkin talviaikaan, kun ilma on kuivaa. Sumuttelu on hauska ja sallittu hoitotoimenpide – muuten parasta hoitoa on usein antaa lierojen elää rauhassa.

Kompostin tyhjennys

Matomulta eli lierojen uloste on niille itselleen myrkyllistä. Kun kompostin väri tummenee ja se alkaa olla täynnä tasaista massaa on aika tyhjentää kompostia ja tarjota lieroille uutta kasvualustaa.

Tyhjennä kompostori kirkkaassa valaistuksessa, sillä madot pakenevat valoa. Näin voit kaapia multaa pois laatikon pinnalta ohuina kerroksina. Toinen vaihtoehto on laittaa ruokaa vain laatikon toiseen päähän, jolloin suurin osa lieroistakin siirtyy sinne. Jos tyhjentäessä mullan joukossa näkyy pieniä lieroja tai munakoteloita, voit yrittää jättää ne kompostiin kasvattamaan seuraavaa sukupolvea.

Matokompostorin multa on hyvin ravinteikasta ja sopii lannoitteeksi esimerkiksi

viljelylaatikkoon tai istutuksille. Kukkaruukkuun sitä voi olla vaikea sekoittaa kunnolla vanhan mullan joukkoon.

Mahdolliset ongelmat

Jos lieroille antaa liikaa ruokaa, kompostori voi alkaa haista. Hajua aiheuttava biojäte pitää silloin poistaa laatikosta. Päälle lisätään kostutettua seosainetta (esimerkiksi revittyä munakkenoa tai vanhoja puunlehtiä). Uutta ruokaa laitetaan jatkossa vähemmän kerrallaan.

Hajua voi tulla myös silloin, jos kompostori on liian märkä. Silloin pohjalle voi ujuttaa vähän kuivaa silputtua munakkenoa tai pehmopaperia imemään ylimääräisen kosteuden.

Jos biojätettä ei ole peitetty seosaineella, vaan jätetty kompostin pinnalle, saattavat pienet hedelmäkärpäset valloittaa matojen ruokapöydän. Ratkaisuna on peitellä matojen ruoka huolellisesti. Lentävät hedelmäkärpäset katoavat aikanaan, kun uusia ei enää synny.

Matokompostiin voi ilmaantua muitakin pieniä ötököitä (esimerkiksi hyppyhäntäisiä tai änkyrimatoja), etenkin jos sinne on laitettu puunlehtiä tai multaa ulkoa. Yleensä ötököistä ei ole mitään haittaa, vaan ne auttavat biojätteen hajotustoiminnassa tai pyydystävät muita pieniä ötököitä, tai poistuvat kompostista kokonaan jos eivät siellä viihdy.

Lähde: Matokomposti (Eija Koski, Rakennusalan Kustantajat 1995)

Lue lisää: polkuedu.fi/matokompostointi

